

Els poemes concrets i excitants de Frank O'Hara

GETTY

PERE ANTONI PONS

Frank O'Hara va néixer a Baltimore (Maryland) l'any 1926 i va morir atropellat per un bugui l'any 1966 a la platja

Mastic, però va ser a la ciutat de Nova York on va passar el gruix de la seva vida –treballant de conservador al MoMA– i va ser també Nova York l'escenari i la font d'inspiració de molts dels seus millors poemes. Membre de l'Escola de Nova York, un grup d'artistes i poetes que recolliren el ric llegat de les avantguardes plàstiques i literàries de principis de segle i el fusionaren amb les mostres més genuïnes de la cultura americana moderna –expressionisme abstracte, cinema, jazz–, O'Hara va ser un representant conspicu i versàtil de la creativitat més heterodoxa i avançada.

Productiu, ràpid i instintiu

Hi ha poetes que per escriure s'emascaren. O'Hara, homosexual que no se n'amagava, home cultíssim, vital, irònic, bevedor, sociable, era el que escrivia i escrivia tal com era. La publicació de *Poemes de l'hora de di-*

nar (1964), en traducció de Xènia Dyakonova i amb un pròleg de Melcion Mateu, és una forma excitant –i fascinant– de comprovar-ho.

La manera com un autor escriu pot no tenir cap rellevància, però també pot determinar i explicar la seva literatura. És el cas d'O'Hara, que solia escriure sense manies ni rituals ni protocols, entusiàsticament immers en el caos frènètic d'un entorn optimista i vibrant. Els que el van tractar contenen que escrivia en qualsevol moment del dia, sense necessitat d'aïllar-se ni d'esperar la inspiració. Com que escrivia en papers que després es ficava dins la butxaca o llançava dins de caiaixos, no se sap quants dels seus poemes s'han perdut. Productiu, ràpid i instintiu, escrivia amb l'automatisme només intuïtivament dirigit amb què Jackson Pollock feia els seus *drippings* i amb què Miles Davis improvisava la seva música en clubs plens de fum.

En la poesia d'O'Hara s'hi detecta una fe cega –de vegades frívolament temerària, de vegades gloriosament atrevida– en l'espontaneïtat i les possibilitats de la indeliberació i la improvisació. Ara bé: no és el ma-

teix improvisar sobre la ignorància que sobre una base de coneixements acumulats, de gustos cultivats, d'idees refinades i sedimentades, de passió erudita per la cultura. O'Hara improvisa i es deixa anar, però té un domini tan segur de la tècnica i dels recursos que no es descontrola mai sense sentit ni propòsit.

Dos trets estructurals dels poemes del llibre són la concreció i la immediatesa. El títol, en aquest sentit, ja funciona com una declaració d'intencions. Són “poemes de l'hora de dinar”, és a dir, escrits entre hores d'oficina, en moments d'esbarjo, informalment, lluny de convencions i rutines. I són poemes escrits tenint en compte, també, totes les cares de la realitat. Tant és si són més realistes i conversacionals o més meditatis i abstractes, els poemes d'O'Hara sovint parteixen d'una geografia concreta –la de Nova York, o la dels països on va viatjar–, estan plens de persones concretes –amics, amants, gent de la cultura, esmentats amb noms i cognoms– i descriuen situacions concretes. És difícil no veure en la predilecció d'O'Hara pels detalls del consumisme capitalista –hamburgueses amb formatge, marques de tabac, noms d'establiments, títols d'obres– un antecedent del *pop art*.

El fet que diversos poemes diguin l'hora exacta en què transcorren dona immediatesa i vertigen a aquesta concreció. És una immediatesa, a més, reforçada pel to directe i pel ritme accelerat que travessa molts dels poemes, plens de repeticions, de recurrències, de cops d'enginy, de picades d'ullet, d'afirmacions provocadores, de juxtaposicions de paraules, versos i motius imprevisibles. La poesia de Frank O'Hara fa pensar en una mescla entre la pintura de Pollock, pura força, i la de Rauschenberg, un caos irònic i autoconscient. És una mescla quasi contra natura, però O'Hara en fa una obra personal i seductora, que se sosté en la brillantor, la vitalitat i la gràcia acumulativa assumides amb desimboltura i sense por. ♦♦

POEMES DE L'HORA DE DINAR
FRANK O'HARA
EDICIONS DE 1984
TRADUCCIÓ DE XÈNIA DYAKONOVA
160 PÀG. / 18 €

PUNTS DE VISTA

LAURA GOST

Llegir en català: el prejudici

És cèlebre aquella frase d'Einstein que diu que la nostra és una època trista perquè és més fàcil desintegrar un àtom que un prejudici. L'altre dia parlava de llibres preferits amb una persona jove, nascuda a Catalunya i educada en català. En un moment de la conversa, quan vaig enumerar algunes lectures recents, em va dir “Ah, és que jo no lleigeixo gaire en català”. Evidentment, i atès que el nostre vincle era prou irrellevant com per poder arriscar-me a malmetre'l, vaig insistir i li vaig preguntar a què es devia aquesta tendència. Amb certa incomoditat, o potser amb un punt de desgana, va ser prou honest de reconèixer que no sabia explicar-ne els motius: “En castellà, per alguna raó, em fa l'efecte que estan més ben escrits, però sé que és un prejudici”.

Escarbant una mica més, vaig poder esbrinar que el prejudici es feia extensiu a altres disciplines artístiques: orgullós d'entendre les lletres de tants grups en anglès i, fins i tot, satisfet de reconèixer que tenia certa inclinació nostàlgica per les cançons en francès i en italià que escoltava de petit amb els seus pares, “per alguna raó” no se sentia interpellat per les lletres en català, així en general, o per “la música en català”, en paraules seves, com si la música en català formés un gran corpus musical uniforme, homogeni, amb uns matisos inexistentos perquè l'ús del català com a llengua comuna els hauria esclafat.

És més fàcil desintegrar un àtom que un prejudici, deia Einstein en una època en què aquesta tendència segurament no estava tan accentuada com ara. I, tanmateix, a vegades em pregunto si algunes persones no s'aferren volgudament a uns prejudicis que els semblen menys dolents o greus que d'altres: per entendre'ns, poca gent s'arriscaria a afirmar que no escolta música en anglès, a risc de quedar com una persona obtusa i de mirada tancada; en canvi, aquest jove poliglòt, culte i format no va manifestar en cap moment la intenció de posar a prova els seus prejudicis envers la creació en català, com si una part d'ell fos conscient que, d'entre tots els prejudicis possibles, aquest no era el més greu. Només al final, i amb l'entranyabilitat de qui creu que et fa un favor carregat de condescendència, aquell conegut em va dir: “Però no pateixis, que el teu me'l llegiré en català”. Oh, moltes gràcies. ♦♦

L'APARADOR

ARA

FICCIO

Doneu i se us donarà
DONNA LEON
Edicions 62

Trenta anys després de publicar el primer cas sobre el comisari venecià Guido Brunetti, Donna Leon (Nova Jersey, 1942) continua sent fidel al personatge. A *Doneu i se us donarà*, el seu 31è cas, s'endinsa en les llums i ombres de les ONG en un món encara fetejat pel covid.

FICCIO

Bonsái
ALEJANDRO ZAMBRA
Anagrama

El protagonista del debut d'Alejandro Zambra és un home que prefereix tancar-se a l'habitació a veure com creix el seu bonsai que vagarejar pels incòmodes camins que li ofereix la literatura. Els seus plans canvien quan desapareix una dona. Anagrama recupera un dels millors llibres del xilè.

ASSAIG

Istanbul
ORHAN PAMUK
Més llibres

El premi Nobel de literatura barreja memòria personal de la seva ciutat amb la història, la cultura i les tradicions d'un indret situat a mig camí d'Europa i Àsia. Més Llibres recupera la traducció catalana que Carles Miró i Emma Piqué van fer d'un dels títols més impressionants de l'autor turc.